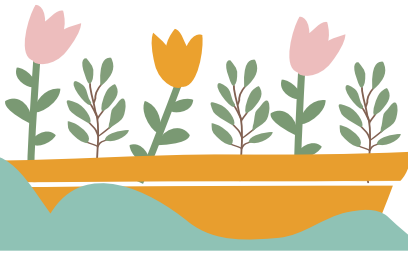

מרץ 2022, אדר התשפ"ב

המלצות לעיריות בנושא התנהלות סביבתית

בחגי ומועדי האביב

שלום רב,

בנוסף להמלצות על פעולות ספציפיות, אנו מציעים לראות במועדים אלה הזדמנות מצוינת לקיום פעילויות משלימות ואירועים קהילתיים וחינוכיים בנושאי סביבה וקיימות, הקשורים לרוח החג.

שימו לב: חלק מההמלצות דורש היערכות מראש, לדוגמה רכישת זיקוקים מופחתי רעש, רכישת כלים רב-פעמיים או גיבוש פעילות חלופית למדורות, וכמובן פרסום מראש לציבור התושבים.

במציאות החדשה של החיים לצד הקורונה אנו נדרשים לא פעם לערוך התאמות באופן בו אנו מציינים את החגים והמועדים בהתאם להנחיות משרד הבריאות. לאור זאת, יתכן שלקראת האירועים עצמם חלק מההמלצות תראינה פחות רלוונטיות. מאחר שהמסמך מתפרסם מספר שבועות לפני האירועים ומאחר שהוא מיועד לשמש אתכם גם בטווח הארוך, מצאנו לנכון שלא להסיר סעיפים אלה מהמסמך. מומלץ לבחון את הדברים בהתאם לתמונת המצב העדכנית לקראת האירועים עצמם, ובמידת הצורך להתאים את ההמלצות המתפרסמות לתושבים.

לקראת חגי האביב מציעות העיריות מגוון של פעילויות, אירועים ושירותים מיוחדים לטובת התושבים המבקשים לציין את החג. לצד ההנאה הרבה שמשיאות החגיגות, אירועים אלה כרוכים גם בהשלכות רבות על הבריאות והסביבה, לרבות יצירת כמויות גדולות של פסולת, פליטת מזהמים לאוויר, מפגעי רעש קיצוניים ועוד.

ניתן לציין ולקיים את מצוות החג והפעילויות העירוניות גם בצורה אחרת, ובדרכים נוספות ומעניינות תוך שמירה על הסביבה ועל הבריאות. לעירייה יש תפקיד מפתח הן בצמצום טביעת הרגל הסביבתית של הפעילויות שלה והן בהנגשת מידע וכלים לתושבים שיאפשרו גם להם לחגוג בצורה מקיימת.

במסמך זה ריכזנו מגוון המלצות שיסייעו לכם בקידום מטרה זו. יישום המלצות אלה מחייב הובלה של בכירי העירייה ושל מספר מחלקות יחדיו.

בברכה,
פורום ה-15

המלצות לעיריות בנושא התנהלות סביבתית

חג הפסח

כתיבה: עידית הוד, תמר שטרצר ומאיה קרבטרי, פורום ה-15.
הפקה: מאיה קרבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

חג הפסח פוגשים הצוותים הרפואיים בבתי החולים את מספר המקרים הרב ביותר של הרעלות כתוצאה משאיפה או בליעה של חומרי ניקיון וכימיקלים שונים. בנוסף לסכנה הבריאותית, החומרים הללו מזיקים לסביבה ואינם מקבלים מענה מלא במכוני טיהור השפכים ועלולים לזהם את הקרקע ומי התהום ולפגוע בעלי חיים.

גם למנהג ביעור החמץ יש השלכות סביבתיות ובריאותיות כתוצאה מזיהום האוויר ונזקי האש, במיוחד כאשר הביעור מבוצע בצורה בלתי מוסדרת.

בחג הפסח, לצד הארוחות המשפחתיות ופעילויות הנופש, קיימת עלייה משמעותית בכמויות הפסולת, הנובעת מניקיון הבתים והיפטרות מחפצים מיותרים, מבזבז מזון, משימוש בכלים חד-פעמיים ומקניית מתנות לחג הכוללות אריזות. פסולת זו מועברת ברובה להטמנה, ובתהליך התפרקותה נפלטים גזי חממה וחומרים מזיקים, שעלולים לזהם את מי התהום. חלק מהפסולת מושלך בשטחים הפתוחים ופוגע בעלי חיים ובמערכת האקולוגית.

תקופת החג מלווה גם בשימוש רב בחומרי ניקיון אשר מכילים חומרים הפוגעים בבריאות. בשבוע שלפני

מומלץ לעירייה להיערך באופן הבא:

- **צמצום צריכה ופסולת:** קיום פעילויות והרצאות בנושא צריכה בת קיימא, למשל סדנה לעטיפת מתנות בחומרים ממוחזרים, קיום שווקי קח-תן ושווקי יד שנייה, בהם יוכלו התושבים למסור או למכור חפצים שאין להם צורך בהם במקום להשליכם לפח [\[ניתן להיעזר בכרטיס פרויקט שהכין פורום ה-15\]](#). מומלץ לקיים גם אירועי "קפה תיקון" בהם תושבים יכולים להביא חפצים מקולקלים ומתנדבים מוכשרים מתקנים אותם.

- **צמצום תופעת השלכת פסולת בשטחים פתוחים:** הרחבת פרישת הפחים בגינות הציבוריות, חופי הים והפארקים, הפעלת צוותי הסברה שיתובבו בין הנופשים ויזכירו להם לפנות את הפסולת לפחים ולהפריד את פסולת האריזות והנייר לפחי המחזור, וכן הגברת תדירות איסוף הפסולת.

- **טיפוח קהילתיות:** קיום סעודת חג קהילתית עירונית/שכונתית לאנשים שאין להם עם מי לחגוג את החג או שמעוניינים להכיר את השכנים, ותרומת המזון העודף לארגוני הצלת מזון ועזרה לנזקקים כגון "לקט ישראל" ו"לשובע".

- **צמצום ההשפעות המזיקות של ביעור חמץ:** הציבו ברחבי העיר חביות המיועדות לשריפת החמץ וידעו את התושבים על מיקומן, על כליי הזהירות שיש לנקוט בעת השריפה וכיצד ניתן למזער את זיהום האוויר הכרוך בכך. על מנת למזער את היקף החמץ לשריפה, עודדו את התושבים לתרום אריזות סגורות של חמץ לנזקקים טרם החג או להעביר שאריות חמץ לקומפוסטר (פירוט נוסף ניתן למצוא בהמלצות לתושבים בעמוד הבא).

- **צמצום השימוש בחומרי ניקוי:** העלאת מודעות בקרב הציבור בנושא הסכנות שבשאיפת חומרים מסוכנים בעת ניקיון הבית ועידוד השימוש בחומרי ניקוי אקולוגיים מבוססי רכיבים טבעיים, כמו חומץ ומלח לימון וכן חומרי ניקוי אקולוגיים ייעודיים שזמינים בשוק. אפשר להציע לתושבים סדנאות להכנת חומרי ניקוי טבעיים. ראו למשל הרצאה מקוונת לתושבים שקיימה עיריית אשדוד בנושא [זה בקישור כאן](#).

- **צמצום בזבז מזון וטיפול בפסולת מזון:** העלאת מודעות הציבור להיקף תופעת בזבז המזון והשלכותיה ופרסום המלצות לצמצום בזבז המזון בבית [\[למידע באתר TNS לחצו כאן\]](#), לדוגמה חוברת מתכונים משאריות מזון ומירקות "עייפים" [\[למתכונים באתר TNS לחצו כאן\]](#), פרסום מפה של פרישת הקומפוסטרים העירוניים ועידוד התושבים להשתמש בהם.

- **צמצום השימוש בכלים חד-פעמיים:** הצעת שירותי השכרת או השאלת כלים רב-פעמיים באמצעות המתנ"סים או המרכזים הקהילתיים, הפניית הציבור לשירותי השאלת כלים רב-פעמיים המופעלים על ידי יוזמת "רב-פעמי" בכל הארץ, או לגופים פרטיים המציעים שירותי השכרת כלים רב-פעמיים, כל זאת תוך העלאת מודעות הציבור להיקף תופעת השימוש בכלים חד-פעמיים מתכלים ושאנם מתכלים והשלכותיה [\[למידע נוסף באתר "אדם טבע ודין" לחצו כאן\]](#).

- **הפחתת צריכה של ציוד לקראת החג:** אספקת שירותי השכרת/השאלת ציוד לחג, כגון שולחנות וכיסאות, או יצירת מאגר של שירותים קיימים במגזר הפרטי והפניית התושבים אליו.

המלצות לתושבים לקראת

חג הפסח

כתיבה: עידית הוד, תמר שטרצר ומאיה קרבטרי, פורום ה-15.
הפקה: מאיה קרבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

תושבים ותושבות יקרים,

כמו כן, במהלך החג וחול המועד, לצד הארוחות המשפחתיות ופעילויות הנופש, קיימת עלייה משמעותית בכמויות הפסולת, הנובעת מניקיון הבתים והיפטרות מחפצים מיותרים, מעודף צריכת מזון, משימוש בכלים חד-פעמיים, ומקניית מתנות לחג הכוללות אריזות. פסולת זו מועברת ברובה למטמנות, ובתהליך התפרקותה נפלטים גזי חממה וחומרים מזיקים, שעלולים לזהם את מי התהום. חלק מהפסולת מושלך בשטחים הפתוחים ופוגע בבעלי חיים ובמערכת האקולוגית.

בימים הקרובים יצוין חג הפסח. תקופת החג מלווה בשימוש רב בחומרי ניקוי אשר מכילים חומרים רעילים הפוגעים בבריאות. בשבוע שלפני חג הפסח פוגשים הצוותים הרפואיים בבתי החולים את מספר המקרים הרב ביותר של הרעלות כתוצאה משיאיה או בליעה של חומרי ניקוי וכימיקלים שונים. בנוסף לסכנה הבריאותית, החומרים הללו מזיקים לסביבה: הם לא מקבלים מענה מלא במכוני טיהור השפכים ועלולים לזהם את הקרקע ומי התהום ולפגוע בבעלי חיים.

להלן מספר המלצות לצמצום התופעות הללו לשם שמירה על הבריאות ועל הסביבה:

- **תכננו את קניות המזון מראש והימנעו מקניית כמויות מיותרות. המלצה זו רלוונטית במיוחד עבור מי שמקפיד על צריכת מוצרי פסח רק במסגרת ימי החג.** בדקו מה יש לכם בבית, חשבו על מספר הארוחות והמנות אותן תרצו להכין וקנו רק מה שבאמת צריך ובהתאם לכמות האנשים. אם בכל זאת נשאר הרבה אוכל מארוחות החג, הזמינו ל"ארוחת שאריות", או הציעו לאורחים לקחת שאריות הביתה. ניתן גם להיעזר [בספר המתכונים של TNS](#) להכנת מאכלים טעימים מירקות "עייפים".
- **יוצאים לחופשה? מצמ"בזים (מצמצמים בזבזו מזון).** לפני חופשה ארוכה מחוץ לבית הקפידו לבצע בעיקר "קניות קטנות" והשתדלו לבשל רק עם מה שכבר יש בבית. רצוי להכין צידה לדרך מהאוכל שנשאר במקרר. הקפידו מזון שניתן להקפאה. אם בכל זאת נשאר מזון שעשוי להתקלקל - העבירו לשכנים ושתפו אותם בתועלות הסביבתיות של הנושא. בכך תתרמו גם להעלאת המודעות ל"צמבו"ז". [מוזמנים לעיין במסמך של TNS המרכזיפיים לצמצום בזבזו המזון בעת חופשת הפסח.](#)

- **העדיפו שימוש בחומרי ניקוי אקולוגיים,** מבוססי רכיבים טבעיים, כמו חומץ, מלח לימון, סודה לשתייה וגם חומרי ניקוי אקולוגיים ייעודיים שזמינים בשוק. מומלץ להעדיף שימוש בחומרים ידידותיים לסביבה, אשר עושים את פעולת הניקיון בלי לפגוע באדם ובסביבה.
- **סידרתם את הבית ומצאתם חפצים ומכשירים אלקטרוניים שאינכם צריכים? חבל לזרוק.** אם הם תקינים, מכרו אותם לחנות יד שנייה, תרמו אותם לעמותה או תנו אותם לחבר שזקוק להם. אם החפץ אינו תקין ולא ניתן לתקנו, יש לפנותו למוקד איסוף פסולת אלקטרונית הקרוב למקום מגוריכם. פסולת אלקטרונית כוללת מתכות כבדות וחומרים מזיקים, אשר עלולים לזהם את מי התהום כאשר הם נזרקים לפח "רגיל" ומוטמנים יחד עם פסולת רטובה.
- **קונים מתנה? בקשו ללא אריזה.** אם בכל זאת רוצים לעטוף, הכינו בבית עטיפה מיוחדת ואישית מניירות ובדים שאינכם צריכים.

● **תורכם לארוח השנה את ארוחת החג?** פתחו את הבית והלב והזמינו גם חייל בודד, שכן עירי, חבר ללא משפחה וכדומה. מעשה כזה יקרב לבבות ויתרום לשמחת החג. הכל בהתאם להנחיות משרד הבריאות כמובן.

● **ביעור חמץ:** תכננו נכון את צריכת המזון לפני החג על מנת למזער את כמות החמץ לשריפה. אם נשארו לכם אריזות סגורות של חמץ, תרמו אותן לעמותות האוספות מזון לנזקקים. [ניתן להטמין חמץ בקומפוסטר לפני החג](#), שם הוא מתכלה והופך לדשן המזין את הקרקע. אם בכל זאת נשאר לכם חמץ לשריפה, בדקו במוקד העירוני היכן מציבה העירייה חביות המיועדות לשריפה. הקפידו להבעיר את החמץ בתוך החבית המיועדת, הרחק מבתי מגורים, אזורים מיוערים, שיחים או שדות קוצים וקווי טלפון וחשמל. שרפו את החמץ במדורה צנועה בהיקפה. שרפו רק את החמץ, ללא האריזה - שריפת האריזה עלולה לשחרר לאוויר חומרים המזיקים לבריאות. את האריזה השליכו בפח המיחזור המתאים. כשעורכים בדיקת חמץ ואוספים שאריות חמץ מהבית, יש לעטוף את החמץ בנייר ולא באלומיניום או בעטיפה מחומר אחר, שכן הנייר מתכלה כולו בעת השריפה ולא מותיר שאריות פסולת.

● **השתמשו בכלים רב-פעמיים:** אחד המזהמים הגדולים של הסביבה הוא הפלסטיק החד-פעמי. בין אם תסתובבו באזור מגוריכם, תטיילו בשמורות הטבע או תקפצו לחוף הים, אתם תתקלו בו. השימוש קצר, זמין ונוח, אך הנזקים נשארים שנים רבות. בנוסף לפגיעה בסביבה, הפלסטיק משפיע גם על בריאותינו כשמתפרק למיקרופלסטיק שנמצא כיום במזונותינו ומכיל חומרים מזיקים. גם לכלים מתכלים יש השפעות סביבתיות [\(לחצו כאן לקריאה נוספת\)](#). לכן, העדיפו שימוש בכלים רב-פעמיים ושמרו על הבריאות ועל הסביבה.

● **תפרו לי בגד עם כיסים:** בתקופת החגים אנו מוצפים בפרסומות ומבצעים המפתים אותנו לרכוש מוצרים ובגדים חדשים, שלא תמיד אנו זקוקים להם. [לרוב תעשיית האופנה השלכות סביבתיות וחברתיות](#), כתוצאה מצריכת משאבים רבים כמו מים ואנרגיה, שימוש בכימיקלים מזיקים המזהמים את הקרקע והמים כאשר אינם מטופלים, שינוע כבד אשר כרוך בפליטה רבה של גזי חממה, ייצור כמויות גדולות של פסולת והפרת זכויות אדם במדינות מתפתחות. לכן, **העדיפו לרכוש ביגוד יד שנייה, החליפו בגדים עם חברים, ואם חייבים לקנות בגד חדש, העדיפו לרכוש בגד שיוצר בישראל.**

המלצות לעיריות בנושא התנהלות סביבתית

יום הזיכרון ויום העצמאות

כתיבה: עידית הוד, פורום ה-15.

הפקה: מאיה קרבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

חיות המחמד, ובעיקר כלבים, בעלות רגישות גבוהה יותר לרעשים חזקים ופתאומיים, בשל חוש השמיעה המפותח שלהן וספי הרעש הנמוכים יותר. בקרב כלבים, רעשים חזקים גורמים לא אחת לבהלה, לתחושות חרדה ולהתנהגות חריגה, לרבות ריצת אמוק, בלבול וחוסר התמצאות במרחב, שמגבירים את החשיפה שלהם לסכנות כמו דריסה, איבוד הבעלים, התייבשות, פציעות, ולעתים אף לחנק - במקרים בהם הם נותרים קשורים בזמן החשיפה לרעש.

לצד טקסי יום הזיכרון וחגיגות יום העצמאות, קיימת עלייה משמעותית בחשיפה לרעש, במסגרת האירועים המצוינים במועדים אלה, הנובעת מצפירות יום הזיכרון, מטס חיל האוויר, מערכות ההגברה ופיצוץ הזיקוקים.

בנוסף להפרעה האקוסטית, רעשים אלו עלולים לגרום לתחושת דחק (סטרטס) בקרב אוכלוסיות רגישות - אנשים המשתמשים במכשירי שמיעה, הלומי קרב ונפגעי פעולות איבה, אנשים עם מוגבלות נפשית, וכן חיות בר וחיות מחמד.

מומלץ לעירייה להיערך באופן הבא:

- הודעה מראש לתושבים הן על זמני צפירות יום הזיכרון, מטס חיל האוויר, המופעים וירי הזיקוקים, והן על מיקום מוקד ירי הזיקוקים, וככל הניתן על רדיוס הרעש הצפוי (רצוי לקבל מידע גם מרשויות סמוכות).
- הקפדה על עמידה בזמנים המוגדרים מראש לירי הזיקוקים, על מנת לצמצם את החרדה בקרב אנשים הרגישים לרעשים אלה. יש להדגיש בפני מפעילי המופעים את חשיבות העמידה בלוחות הזמנים.
- הפעלת מוקד חירום עירוני לריכוז תלונות על כלבים שנפגעו/ברחו/אבדו.
- פרסום המלצות לציבור (ראו נוסח מוצע בעמוד הבא).

- העדפת זיקוקים מופחתי רעש: בדיקת אפשרות לרכוש זיקוקים מופחתי רעש, שמסוגלים לייצר מופע ויזואלי מרשים מבלי להחריש את האוזניים, ואשר השפעותיהם השליליות פחותות. זיקוקים אלה נמצאים כבר בשימוש במקומות רבים ברחבי העולם ומומלצים במיוחד בקרבת אזורי מגורים. גם במופע של זיקוקים "רגילים" (בעלי הפיצוצים הרועמים) מומלץ לנסות ולשלב כמות גדולה ככל הניתן של זיקוקים מסוג שקט יחסית (כדוגמת "זנב השביט" הנורה אל השמים עם שובל של ניצוצות לפני שהוא דועך, או "הדגים המעופפים" המייצרים צצים זעירים המתפזרים אחרי פיצוץ שקט).
- קיצור פרק הזמן של כל מטח זיקוקים ויש אך לשקול לבטל את מופע הזיקוקים בכלל.

לקריאה נוספת:

טל שלוש, מנכ"ל מרכז הכלב והאדם, "בום טראח", מאקו, 5.5.19 <<<<

דוקטורס, "חרדה מזיקוקים - על כלבים ולעשים", וואלה חדשות, 09.05.11 <<<<

Julie Hecht, "Good (and bad) ways to help a dog afraid of fireworks", Scientific American, 30.06.17 >>>>

"Dogs and Fireworks - 10 ways to help your dog through fireworks season", Battersea (NGO for the welfare of dogs and cats) >>>>

לקריאה על היוזמה של עיריית הרצליה שהחליטה לחגוג את יום העצמאות 2022 ללא מופע זיקוקים מתוך התחשבות בהלומי קרב, בבעלי חיים ובסביבה <<<<

לעיון בסקר שפירסמה עיריית גבעתיים בקרב התושבים בנוגע לביטול מופע הזיקוקים של יום העצמאות מטעמי שמירה על הסביבה ובעלי החיים <<<<

אריאלה גוטליב, "כיף לנו, סיוט להם: כך תשמרו על הכלב שלכם מחגיגות יום העצמאות וזיקוקי הדינור", הארץ, 14.4.2021 <<<<

המלצות לתושבים לקראת

יום הזיכרון ויום העצמאות

כתיבה: עידית הוד, פורום ה-15.

הפקה: מאיה קרבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

תושבים ותושבות יקרים,

השבוע יתקיימו אירועי יום הזיכרון ויום העצמאות ברחבי העיר. בשונה מהרבה מבני האדם, חיות המחמד אינן נהנות ואף סובלות מחלק מהאירועים המאפיינים את יום העצמאות, ובמיוחד מופעי הזיקוקים. חלקן רגישות גם לקולות צפירות יום הזיכרון ולקול מטס חיל האוויר החולף מעל שמי ישראל.

בעוד בני אדם מסוגלים לאתר את מקורם של רעשים חזקים ובמקרים רבים אף ליהנות מהם, כלבים ובעלי חיים נוספים שומעים את הקולות בצורה מוגברת וחווים את הזיקוקים, הצפירות והרעשים החזקים כאיום או כטכנה.

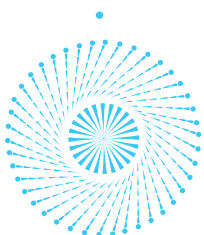
הללו יכולים לגרום לא פעם לבהלה, לתחושות חרדה ולהתנהגות חריגה בעיקר בקרב הכלבים, לרבות ריצת אמוק, בלבול וחוסר התמצאות במרחב, שמגבירים את החשיפה שלהם לסכנות כמו דריסה, איבוד הבעלים, התייבשות, פציעות, ולעתים אף לחנק - במקרים בהם הם נותרים קשורים בעת החשיפה לרעש.

מדי שנה, בימים שלאחר אירועי יום הזיכרון ויום העצמאות, אנחנו שומעים וקוראים על עשרות כלבים וחתולים שנבהלו מהרעשים, חשו חרדה וברחו. חלקם נדרסים במהלך בריחתם, אחרים מתייבשים או נפצעים, וחלקם לא נמצא עד עצם היום הזה.

להלן מספר כללים שניתן לאמץ על מנת לצמצם את הסיכונים לחיות המחמד:

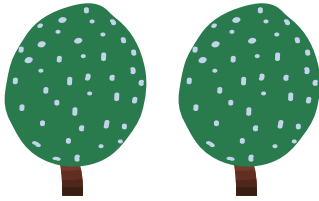
- במקרה של בעלי חיים שנוהגים לצאת מהבית או לחיות בחצר, מומלץ להכניס אותם הביתה לפני ובזמן הזיקוקים, צפירות יום הזיכרון ומטס חיל האוויר, ולהמתין עם שחרורם עוד כחצי שעה לאחר סיום הרעש, כדי לאפשר להם להירגע במחיצתכם.
- וודאו כי הפרטים בשבב שנושא הכלב מעודכנים. ניתן לבדוק זאת בחינם אצל כל וטרינר שברשותו סורק שבבים. שבב עדכני מעלה באופן משמעותי את הסיכויים לאיתור כלב שברח. מצאתם כלב שאיבד את דרכו? הישארו צמודים אליו וצרו קשר עם קבוצת ה"סורקים" בפייסבוק, על מנת שייגיעו לסרוק את השבב של הכלב.

- אל תיקחו את כלביכם עמכם לאירועי הרחוב, בימות הבידור או צפייה במטס. השאירו אדם מוכר איתם בבית, הגיפו תריסים וסיגרו את הדלתות והחלונות. עדכנו את כל בני הבית בחשיבות השמירה על חלונות ודלתות הבית סגורים בערב זה.
- התעדכנו באתר העירוני בשעות ומוקדי שיגור הזיקוקים. כשעה לפני הזיקוקים, הפעילו את הטלוויזיה או הרדיו והשאירו אותם פועלים, על-מנת לעמעם ככל הניתן את רעש הזיקוקים ולהפחית את רמת החרדה של הכלב. מומלץ לבדוק גם מהם מועדי צפירות יום הזיכרון ומטס חיל האוויר ולהיערך בהתאם. מומלץ להכין עבור הכלב/החתול מקום מסתור, לדוגמה באמצעות פרישת שמיכה מעל שולחן הסלון, המגיעה עד לרצפה.
- באם הכלב נכנס למצב חרדה, אין צורך לאחוז בו בחזקה או להרגיעו בכוח (אלא אם הכלב מחוץ לבית). כדאי להרגיעו בדרכים אחרות, לדוגמה באמצעות הצעת חטיפים.

תודה לגלי ברק שטיינר על הסיוע בגיבוש ההמלצות ולמיכל צווייג מ"הרצליה אוהבת חיות" על המשוב המועיל.

המלצות לעיריות בנושא התנהלות סביבתית

ל"ג בעומר

כתיבה: עידית הוד, פורום ה-15.

הפקה: מאיה קורבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

ובחי. מוצע לפרסם הנחיות לשמירה על בטיחות במדורות לתושבים ולמסגרות החינוך (ראו נוסח מוצע בעמוד הבא).

כיום יותר ויותר עיריות פועלות לצמצום מספר והיקף המדורות המובערות בשטחן ואף מציעות לתושבים פעילויות חלופיות לציון יום זה.

היכן שמתקיימות מדורות, שמירה על כללי בטיחות בסיסיים תצמצם את הסיכון לחוגגים וליציבור הרחב ותפחית את הנזק לסביבה. להלן מספר המלצות שיתרמו לצמצום הנזק הבריאותי והסביבתי של המדורות, המיועדות הן לעירייה והן לתושבים.

מנהג הבערת המדורות בל"ג בעומר הוא מסורת ארוכת שנים. עם זאת, מדורות אלו עלולות לסכן את החוגגים ולזוהם את הסביבה.

מדורות פולטות זיהום אוויר, שיש לו השלכות מזיקות על בריאות האדם, ובפרט על בריאותן של אוכלוסיות חלשות - ילדים, קשישים, נשים בהריון, חולי אסתמה וכד'. אולם הסכנה חמורה יותר כאשר למדורה מתווספים חומרים ששריפתם משחררת לאוויר גזים מסוכנים וחלקיקים נשימים (שנכנסים לתוך הריאות עם כל נשימה).

כמו כן, העדר הקפדה על כללי הבטיחות לגבי מדורות, עלול להביא להתפשטותן ולפגיעה בחוגגים, בצומח

בטיחות במדורות

בעת ביצוע פעולות הפיקוח, מומלץ להקפיד על ההיבטים הבאים:

- **מניעת כריתת עצים מכל סוג:** גם עצים שנראים "מתים" הם חשובים ותורמים למגוון הביולוגי בעיר.
- **מיקום המדורה:** מיקום המדורה בהתאם לסיכון שקבעה העירייה, ובכל מקרה בשטח נקי וחשוך, שאין בו סכנה להתפשטות האש לשטחים אחרים. אין להדליק מדורה בסמוך לשדה קוצים או באזור מיוער וליד שיחים או תחת קווי טלפון וחשמל.

● **שמירה על בטיחות בעת בניית המדורה:**

- הקמת המדורה בתוך גומה החפורה באדמה.
- גידור המדורה באבנים.
- העמדת הקרשים בצורה בטיחותית, ולא לגובה.

- **הדלקת המדורה:** מניעת השימוש בחומרים כימיים כגון בנזין ונפט לצורך הדלקת האש.

● **מניעת שריפה של חומרים שאסור להכניס למדורה:**

- פלסטיק וקלקר (לרבות מכלים חד-פעמיים), ניילון, צמיגים וכן עצים הצבועים בצבע או בלכה.
- תחליפי עץ כמו מלמיו, MDF ופורמייקה - שריפתם בדרך כלל מלווה בעשן שחור וסמך וריח חריף.
- לוחות אסבסט ומוצרים שונים המכילים אסבסט, כגון חלקי גגות, אדניות, מיכלי מים וצינורות.
- ברזלים, זכוכית ואבנים.

פעילות חלופית

הציעו לתושבים לקיים פעילות חלופית ברוח החג במקום מדורה: טיול עששיות, פעילות בישול בפיקוח (במקום מדורה גדולה), פעילות "קמפינג" בגינות הציבוריות שבקרבת הבית, סיורים ברחבי העיר ברוח החג, משחק "בלשי" בשכונה ברוח החג, וכל רעיון יצירתי אחר. ניתן לפעול באמצעות מסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, וכן באמצעות הסברה ישירה לתושבים.

מדורות צנועות ומפוזרות

ניתן לקבוע מראש אתרים בעיר שמותר לקיים בהן מדורות, בעדיפות לאתרים שאינם בסמיכות קרובה לבתי מגורים. מומלץ לאפשר הרשמה מראש לשימוש בנקודות המוגדרות להקמת מדורה בכל אתר ולהקצות מסגרות זמן מוגדרות לכל קבוצה/כיתה, הכל בהתאם להנחיות משרד הבריאות כמובן.

סיום המדורה

- הקפדה על כיבוייה המוחלט של המדורה. יש לצייד את אתרי המדורות מראש במים, חול, או כל אמצעי כיבוי אחר. יש לוודא כי לא נותרו שרידים בוערים בשטח.
- השארת השטח נקי משאריות אוכל ופסולת. יש לדאוג מראש לפרישת פחים ושקיות זבל.

מניעת הפגיעה בבעלי חיים

מומלץ לפרסם מידע והסברה לתושבים המעלה את מודעותם לנושא ומעודדת דיווח למוקד העירוני, וכן לעודד את התושבים להצטרף ליוזמות התנדבותיות הקיימות בערים השונות. כמו כן, מומלץ לתדרך את הפיקוח העירוני בהתאם ולחזק את המודעות לנושא בקרב הפקחים. ניתן להיעזר במספר דוגמאות בחלק הבא, תחת "קריאה נוספת".

דוגמאות מהעיריות להתנהלות סביבתית בל"ג בעומר

לקריאת המדריך לבניית מדורה סביבתית שפרסמה עיריית תל-אביב-יפו. <<<<

לקריאה על היוזמה של עיריית חולון, שהציעה בשנים קודמות לתושבים לקיים פעילות חינוכית-קהילתית במקום מדורה. <<<<

לקריאת מסמך הנחיות לתושבים להתנהלות סביבתית בל"ג בעומר שפרסמה עיריית נתניה, בשיתוף עם ועד ההורים העירוני. <<<<

לקריאת ההנחיות הסביבתיות לל"ג בעומר שפרסמה עיריית רמת גן במטרה לצמצם מדורות. <<<<

להתרשמות מטופס הבקשה לתיאום מדורה שפרסמה עיריית רעננה במטרה לצמצם את המדורות והנזקים הסביבתיים הנגרמים מהן. <<<<

לעיון במקבץ הפעולות החלופיות למדורה שמציעה עיריית תל-אביב-יפו לתושביה. <<<<

קישורים ליוזמות וולונטריות לצמצום ההתעללות בבעלי חיים בל"ג בעומר

"מיזם 100" מפעיל סיורים מיוחדים בל"ג בעומר בכל הארץ על מנת לתפוס ולמנוע מקרים של השלכת בע"ח למדורות. למידע נוסף התעדכנו בדף הפייסבוק. <<<<

עמותת "באר שבע אוהבת חיות" מפעילה גם היא סיורים בל"ג בעומר על מנת למנוע מקרי השלכת בע"ח למדורות. למידע אודות הצטרפות לסיורים. <<<<

לקריאה נוספת על צעדים אפשריים למניעת ההתעללות בבעלי חיים בל"ג בעומר. <<<<

המלצות לתושבים לקראת

ל"ג בעומר

כתיבה: עידיית הוד, פורום ה-15.

הפקה: מאיה קרבטרי, תמר שטרצר והדס בר המלי, פורום ה-15.

תושבים ותושבות יקרים,

לאוויר גזים מסוכנים וחלקיקים נשימים (שנכנסים לתוך הריאות עם כל נשימה). כמו כן, העדר הקפדה על כללי הבטיחות לגבי מדורות, עלול להביא להתפשטות ולפגיעה בחוגים, בצומח ובחי.

כיום יותר ויותר נהוג לצמצם את מספר והיקף המדורות ואף לקיים פעילות חלופית לציון מועד זה. היכן שמתקיימות מדורות, שמירה על כללי בטיחות בסיסיים תצמצם את הסיכון לחוגים ולציבור הרחב ותפחית את הנזק לסביבה. להלן מספר המלצות שיסייעו לכם בעניין זה.

החודש נציין את ל"ג בעומר. לקראת מועד זה, נבקש להציג בפניכם המלצות שיסייעו בציונו בצורה המפחיתה את הפגיעה בסביבה ובבריאות.

מנהג הבערת המדורות בל"ג בעומר הוא מסורת ארוכה שנים. עם זאת, מדורות אלו עלולות לסכן את החוגים ולזהם את הסביבה.

מדורות פולטות זיהום אוויר, המזיק לבריאות, ומסוכן במיוחד לאוכלוסיות פגיעות: ילדים, קשישים, נשים בהריון, חולי אסתמה וכד'. הסכנה חמורה יותר כאשר למדורה מתווספים חומרים ששריפתם משחררת

מניעת הפגיעה בעצים

עץ הוא משאב סביבתי ולכן רצוי לחסוך בו. לעצים חשיבות רבה, גם בעיר וגם במרחב הפתוח.

בשום אופן אסור לכרות עצים חיים או חלקים מהם.

שימו לב שגם לעצים מתים יש חשיבות רבה במארג האקולוגי - בין היתר, הם משמשים מקום לינה לציפורים ומקום מסתור לחיות בר שונות. לכן, יש להעדיף מוצרי עץ שונים שכבר אין בהם שימוש, כמו רהיטים שבורים וכד'. יש להימנע משריפת רהיטים העשויים מחומרים ששריפתם מסוכנת (ראו פירוט בסעיף הקודם).

גם קורות העץ המשמשות לבנייה מקורן בעצים חיים, וככל ששורפים יותר קורות, עצים נוספים נכרתים בכדי להכין קורות חדשות.

מדורות משותפות וקטנות

מומלץ לצמצם את מספר והיקף המדורות, לקיים מדורות משותפות לכמה כיתות או משפחות, או לקיים פעילויות חלופיות.

חומרים שאסור להכניס למדורה

● **פלסטיק וקלקר (לרבות מיכלים חד פעמיים), ניילון, צמיגים וכן עצים הצבועים בצבע או בלכה:** שריפתם של חומרים אלה גורמת לפליטה של חומרים מסוכנים לאוויר ומלווה בדרך כלל בעשן שחור וסמך וריח חריף.

● **תחליפי עץ כמו מלמין, MDF ופורמייקה:** אלו הם חומרים תעשייתיים שתהליך ייצורם כולל שימוש בדבקים שונים, ובעת שריפתם נפלטת לאוויר חלקיקים מסוכנים. דרושה מעורבותם של מבוגרים בסיוע לילדים להבדיל בין החומרים השונים. שריפתם של חומרים אלה מלווה בדרך כלל בעשן שחור וסמך וריח חריף.

● **לוחות אסבסט ומוצרים שונים המכילים אסבסט, כגון חלקי גגות, אדניות, מיכלי מים וצינורות:** שריפתם של חומרים אלה גורמת לשחרור חומרים מסוכנים לאוויר ונשימתם מזיקה ביותר.

● **ברזלים, זכוכית ואבנים:** חומרים אלה עלולים להתפוצץ מחומה של האש ולהוות סכנה ממשית לאנשים היושבים בקרבת המדורה.

הנחיות לסיים המדורה

- יש להקפיד על כיבויה המוחלט של המדורה. יש להצטייד מראש במים, חול, או כל אמצעי כיבוי אחר (כגון מטפים) לצורך כיבוי מוחלט של המדורה, להרטיב ולכסות היטב את שרידי המדורה, בכדי לוודא שלא נותרו שרידים בוערים.
- יש להשאיר את השטח נקי משאירויות אוכל ופסולת ולהעבירן לפחים המיועדים לכך, על מנת לשמור על ניקיון השטחים הפתוחים ולמנוע פגיעה בחיות הבר.

המלצות נוספות

- מומלץ להימנע משיבה קרוב מאוד למדורה ומשיבה בכיוון שאליו פונה העשן, על מנת לצמצם את השאיפה המיותרת של מזהמים.
- מומלץ להפחית ככל הניתן את השימוש בכלים חד-פעמיים מכל חומר (לרבות כלי "נייר"), כדי לצמצם את הצריכה של משאבים סביבתיים, את הפגיעה בבריאות הנובעת משחרור של חלקיקי פלסטיק זעירים מהכלים הללו אל השתייה והמזון, וכן את כמות הפסולת המושלכת, וכאמור לעיל, כדי להימנע מזריקתם של הכלים אל האש, שמביאה לפליטתם של חומרים מסוכנים.

בחירת מיקום המדורה

יש למקם את המדורה בשטח נקי וחשוף, שאין בו סכנה להתפשטות האש לשטחים אחרים. אין להדליק מדורה בסמוך לשדה קוצים או באזור מיוער וליד שיחים או תחת קווי טלפון וחשמל.

שמירה על בטיחות בעת בניית המדורה

- יש להקים את בסיס המדורה בתוך גומה החפורה באדמה, כדי שניתן יהיה לכסות היטב את האזור בסיומה של הבעירה, ובכך להקל את כיבוי האש ולצמצם את הפגיעה בשטח.
- מומלץ לגדר את המדורה באבנים על מנת למנוע סכנת התפשטות של האש. האבנים יהוו גם מחסום לכניסת ילדים לשטח המסוכן.
- אין להעמיד את הקרשים לגובה כדי לצמצם את הסכנה להתמוטטותם ונפילתם על החוגגים, ואת הסכנה המוגברת להתלקחות הסביבה.

שמירה על בטיחות בעת הדלקת המדורה

אין להבעיר אש באמצעות חומרים כימיים כגון בניין ונפט, אלא באמצעות חומרי בעירה מוצקים בלבד, כגון גפרורים, ניירות וזרדים.

מניעת הפגיעה בבעלי חיים

לצערנו, בכל שנה מתפרסמים מקרים של התעללות בבעלי חיים בל"ג בעומר, בעיקר בדמות השלכת בעלי חיים למדורות. אם עולה כל חשד למקרה כזה, יש לדווח מיד למוקד העירוני. למבוגרים ובני נוער - ניתן ומומלץ להצטרף ליוזמות התנדבותיות לסיור במדורות, הפועלות בערים השונות, כגון "מיזם 100".

